

Biblioteksprogram Huddinge kommun

2017–2022

Huddinge

Innehåll

Om biblioteksprogrammet	2
Biblioteken är viktiga för att uppnå kommunens vision	2
Kärnvärden	2
Biblioteken förändras med sin omvärld	3
Platsen bibliotek	3
Nuläge	4
Huddinge kommun	4
Bibliotek i Huddinge	4
Samverkan	5
Strukturutredning	5
Ansvar och uppdrag	5
Folkbiblioteket	5
Prioriterade grupper	6
Fokusområden för programperioden	6
Skolbiblioteket	7
Prioriterade grupper	7
Genomförande och uppföljning	8
Förankring och kommunikation	8

Om biblioteksprogrammet

Biblioteksprogrammet är ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av Huddinge kommuns biblioteksverksamheter och kopplar till krav i Bibliotekslagen som säger att samtliga kommuner ska anta en plan för sin verksamhet på biblioteksområdet. Utgångspunkten är alla invånares behov av bibliotekens tjänster och innehåll. Programmet anger även riktningen för samverkan mellan olika bibliotekshuvudmän inom kommunen.

Biblioteksprogrammet avser perioden 2017–2022. Det har formulerats med stöd av följande internationella riktlinjer, nationella styrdokument och lokal styrning:

- UNESCO:s¹ och IFLA:s² folk- och skolbiblioteksmanifest,
- FN:s barnkonvention,
- Bibliotekslagen (2013:801),
- Skollagen (2010:800),
- Skolans läroplaner³,
- Mål och budget, Huddinge kommun,
- Översiktsplan 2030.

Biblioteken är viktiga för att uppnå kommunens vision

Huddinge kommuns biblioteksverksamheter bidrar på en rad olika sätt till kommunens strävan mot visionen att Huddinge ska vara en av de tre populäraste kommunerna i länet att bo, besöka och verka i.

Biblioteken arbetar läsfrämjande och språkutvecklande, inspirerar och stimulerar till kulturupplevelser och personlig utveckling. Biblioteken skapar förutsättningar för det demokratiska samtalet och bidrar till delaktighet i samhällsutvecklingen.

Biblioteken erbjuder alla invånare mångfacetterade bibliotekstjänster av hög kvalitet genom hela livet. Biblioteken i Huddinge är både fysiska och virtuella resurser, samverkande i ett lokalt, regionalt, nationellt och globalt sammanhang. Biblioteken ser till att alla Huddinges invånare har tillgång till den information var och en behöver i sin livssituation och ser till att alla får hjälp och stöd i sitt kunskapsökande utifrån sina individuella behov.

Kärnvärden

Huddinge kommuns kärnvärden är *mod, driv, omtänksamhet och mångfald*. Biblioteksverksamheterna agerar utifrån dessa och visar därigenom vad de står för.

¹ FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur

² International Federation of Library Associations

³ Se här främst: Lpfö 98, Lgr11, Lgrsär11, Lspec11, Läroplan för gymnasieskolan.

- *Mod*: utmanar det traditionella, överraskar och ger utrymme för det oväntade. Utforskar och tänjer gränserna för vad ett bibliotek kan vara.
- *Driv*: tänker nytt och tar tillvara innovativa idéer, provar nya arbetssätt, sänker trösklar och förenklar för användaren. Samt arbetar evidensbaserat och kvalitetssäkrar all verksamhet.
- *Omtänksamhet*: bidrar till en hållbar och önskvärd samhällsutveckling, arbetar aktivt med jämlikhetsanalyser och för dialog med brukare.
- *Mångfald*: stödjer mångspråkighet och gränsöverskridande möten, synliggör olika kulturella bakgrunder och stärker lokal och global identitet. Biblioteken ingår i samhällsbyggnadsprocessen som platser där olikheter möts och där social sammanhållning stärks.

Biblioteken förändras med sin omvärld

Informationssamhället och medielandskapet förändras snabbt. Den totala mängden information, såväl tryckt som digital, ökar. Vi befinner oss i en tid där det digitala inte längre är en värld vid sidan av den fysiska. Det analoga och det digitala samhället är sammanflätat. Bibliotekens roll i ett demokratiskt samhälle är att erbjuda alla invånare rätt att fritt ta del av information, delta i samhällsdebatten, uppleva kultur och söka kunskap. När en allt större del av samhällets information och kultur finns digitalt tillgänglig måste också biblioteken anpassa och utveckla sin verksamhet för att möta användarnas nya behov. En angelägen uppgift för biblioteken ligger i utmaningen att vägleda och guida genom stora informationsmängder och bidra med kunskap om att värdera och kritiskt granska information.

Platsen bibliotek

Det finns ökade behov av fysiska möten. Detta till trots minskar tillgången av offentliga rum som är öppna på lika villkor för alla, oavsett den enskildes ärende, ekonomi, ålder, religiösa eller politiska åsikter. Biblioteken får därför en allt viktigare funktion som gränsöverskridande mötesplatser som stärker social sammanhållning. Bibliotekens lokaler, utbud och verksamhet måste vara tillgängliga för alla. En förutsättning för detta är att biblioteken är så placerade att de på bästa sätt bidrar till likvärdig tillgång till bibliotek i kommunen. Biblioteken ska utgå ifrån användarnas behov och ligga där människor naturligt rör sig för att på så sätt vara en integrerad del av användarnas vardagliga livsmiljöer. Om detta åstadkoms bidrar även biblioteken till att skapa attraktiva bostadsområden runt om i kommunen⁴.

⁴ Bostadspotential i Stockholm (2014).

Nuläge

Huddinge kommun

För att kunna formulera goda insatser och en verksamhet som svarar mot verkliga behov och önskemål är det viktigt att förstå och ha en tydlig bild av det Huddinge som biblioteken är satta att verka i. År 2016 hade Huddinge kommun drygt 105 000 invånare. Huddinges befolkning har ökat varje år under en lång tid och den väntas öka även i framtiden. Ökningen beror på höga födelsetal och på en stor inflyttning. Fram till år 2030 kan befolkningen öka med cirka 35 000 personer, till närmare 140 000 totalt. Huddinge växer även kraftigt i jämförelse med andra kommuner. Huddinge var 2013 tillsammans med Botkyrka den näst yngsta kommunen i Sverige.

Huddinges starka befolkningstillväxt beror till stor del på en hög invandring. Invandringen är också en bidragande orsak till Huddinges unga befolkningsstruktur. Idag är 27 procent av Huddingeborna födda i ett annat land än Sverige. Detta kan jämföras med Stockholms län som har 23 procent utlandsfödda och riket där 16 procent är födda utanför Sverige (2013).

Kommunens hållbarhetsrapport⁵ pekar på en rad utmaningar som kommunen måste ta sig an om visionen och målen för Huddinge 2030 ska uppnås. Rapporten pekar på flera förhållanden och trender som är oroväckande på längre sikt för Huddinges sociala sammanhållning och jämlikhet. Det rör bland annat skillnaderna i inkomst, arbetslöshet, valdeltagande, hälsa, livslängd och utbildningsnivå mellan invånare/boende i kommunens olika geografiska områden. Detta är frågor som en anpassad och dimensionerad biblioteksverksamhet bör arbeta med.

Bibliotek i Huddinge

De kommunala biblioteken i Huddinge består idag av folkbiblioteken och skolbiblioteken. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för folkbiblioteken medan barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för skolbiblioteken.

Även om de inte omfattas av detta program är det värt att nämna att Södertörns högskolebibliotek och Karolinska institutets universitetsbibliotek Campus Huddinge, som båda drivs i statlig regi, samt även stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, där LO, Socialdemokraterna och staten tillsammans står som huvudmän, också ligger inom kommunens geografiska område.

⁵ På väg mot Huddinge 2030 (2014)

Samverkan

En väl fungerande samverkan mellan olika typer av bibliotek och bibliotekshuvudmän i Huddinge förutsätter en samsyn om bibliotekens olika roller och uppdrag. Biblioteken ska komplettera varandras insatser för att gemensamt kunna erbjuda alla invånare mångfacetterade bibliotekstjänster av hög kvalitet genom hela livet.

Strukturutredning

2014-15 genomförde kultur- och fritidsförvaltningen en större strukturutredning för att belysa samspelande faktorer som sammantaget påverkar tillgången till folkbibliotek i Huddinge kommun. Utredningen visar bland annat att:

- Socioekonomiska faktorer är avgörande för hur benägen man är att använda folkbibliotekens tjänster. Socioekonomiskt svagare grupper använder dem generellt i lägre utsträckning. Skillnaderna i användning är större för de digitala tjänsterna än för tjänsterna på de fysiska biblioteken.
- De boende i socioekonomiskt svagare delar av kommunen är generellt mindre benägna att resa och/eller röra sig för att använda folkbiblioteket.
- Det finns en markant minskad användning av folkbibliotek hos den del av befolkningen som bor utanför en radie om 500 meter från områdesbiblioteken och 1500 meter från kommunens huvudbibliotek. Likvärdig tillgång till folkbibliotek erbjuds idag 43,2 procent av Huddinges befolkning, det vill säga de som bor innanför dessa radier.
- Man positivt kan påverka denna radie av likvärdig tillgång med utbud, lokaler, öppethållande och genom att placera folkbiblioteken i miljöer där de integreras med annan social och kommersiell service. Detta kräver dock resurser.
- Den upplevda tillgången till folkbibliotek som allmän plats påverkas negativt då folkbiblioteket ligger i nära anslutning till skollokaler.
- 30 procent av dem som idag inte använder folkbiblioteken skulle vilja göra det.
- 30 procent av dem som använder folkbiblioteken idag skulle vilja göra det i än större utsträckning.

Ansvar och uppdrag

Folkbiblioteket

Folkbiblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla och varje kommun ska enligt lag ha folkbibliotek. Folkbiblioteket ska vara en öppen, utåtriktad och publik plats med fokus på allmänhetens behov. Det ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Det ska vara ett centrum för information, kunskap, litteratur och kultur

och främja möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrund. Det ska inspirera till läsupplevelser, språkutveckling och personligt växande. Folkbiblioteket ska slutligen också verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet och i samhället i stort.

Prioriterade grupper

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Vidare ska särskild uppmärksamhet ägnas åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Prioriterade är även personer med funktionsnedsättning, som ska erbjudas litteratur utifrån sina olika behov och förutsättningar. Här blir tillgången till tillgängliga medier avgörande. De ska även erbjudas tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av informationen.

Fokusområden för programperioden

- De mångspråkiga utbudet och tjänsterna.
- Kvalité och uppföljning.
- Fortsatta jämlikhetsanalyser.
- Skriva handlingsplan för arbetet med tillgängliga medier. I det arbetet involveras kommunens övriga förvaltningar.
- Genomföra en ny strukturutredning som ska vara färdigställd under 2020.
- Arbeta för att etablera platsen folkbibliotek som en integrerad del av samhällsbyggnadsprocessen.
- Fortsätta integreringen mellan konstområdet och biblioteksområdet.
- Etablera former för samverkan med ungdomsverksamheten.
- Samverka med skolbiblioteken utifrån gemensamt prioriterade grupper och utifrån skolans prioriterade satsning på språkutveckling.
- Samverka med förskolan.
- Etablera samordningsfunktion och kontaktyta för samverkan mellan skolbibliotek och folkbibliotek.

Skolbiblioteket

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller offentliga såväl som fristående skolor. Det är skolans huvudman som avgör hur elevernas tillgång till skolbibliotek ska lösas. Tillgång till ett skolbibliotek ska dock antingen finnas i skolenhetens egna lokaler eller på rimligt avstånd från skolan. Det ska vara möjligt för eleverna att kontinuerligt kunna använda biblioteket som en del av undervisningen. Med skolbibliotek avses ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställts till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbibliotek är vidare en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del i en skolas läromedel och övrig utrustning, dels som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service⁶.” Skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Prioriterade grupper

Skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras olika behov och förutsättningar. Här blir tillgången till tillgängliga medier avgörande. De ska även erbjudas tekniska hjälpmedel för att de ska kunna ta del av informationen. Vidare ska särskild uppmärksamhet ägnas åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.

Fokusområden programperioden

- Inventera tillgång till skolbibliotek och behov inom främst grundskolan i syfte att stärka skolbibliotekets funktion i det språk- och kunskapsutvecklande arbetet.
- Dela och sprida erfarenheter av arbetet med skolbibliotek för att främja likvärdighet.
- Samverka med folkbiblioteken utifrån gemensamt prioriterade grupper och utifrån den prioriterade satsningen på språkutveckling.
- En satsning för att öka tillgången på litteratur i olika genrer för barn och elever med annat modersmål än svenska med fokus på nyanlända.
- Ingå i det samordnade arbetet med e-medier till skolans lärplattor/ surfplattor.
- Etablera en samordningsfunktion och kontaktyta för samverkan mellan skolbibliotek och folkbibliotek.

⁶ Skolverkets juridiska vägledning (2015)

Genomförande och uppföljning

Genomförande och uppföljningen av biblioteksprogrammet sker i inom ramarna för kommunens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Programmet hanteras i Mål och budget för att därefter brytas ner i berörda nämnders verksamhetsplaner. Uppföljningen av programmet sker årligen i samband med nämndernas delårsuppföljningar och verksamhetsberättelse. Kultur- och fritidsnämnden har ett särskilt ägarskap för biblioteksprogrammet och har ett utökat ansvar för att programmet i sin helhet följs upp. Detta sker löpande, men även vid mer omfattande uppföljningar då halva programperioden passerat och inför programmets revidering. Respektive nämnd upprättar en kontakt för en löpande dialog utifrån biblioteksprogrammet. Även för att samordna och aktualisera denna dialog har kultur- och fritidsnämnden ett utökat ansvar.

Förankring och kommunikation

Kultur- och fritidsförvaltningen samordnar en initial och generell kommunikationsinsats. Därefter är en framgångsfaktor för implementering av biblioteksprogrammet i kommunens linjeorganisationer och verksamheter att varje nämnd tar ansvar för kommunikation och förankringen av dess innehåll. Då det varierar i vilken omfattning respektive nämnd berörs av biblioteksprogrammet är det respektive förvaltnings ansvar att anpassa budskapet för att etablera både kännedom och förståelse.

För mer information kontakta:

Nick Jones, Kultur-och fritidsförvaltningen, Nick.Jones@huddinge.se

Läs mer:

bibliotek.huddinge.se

© Nick Jones och Huddinge kommun

bibliotek.huddinge.se